

2. Деякі питання державної реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 р. №213. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 30.03.2024 р.).

3. Про реалізацію експериментального проєкту щодо проведення державної реєстрації шлюбу в електронній формі : постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2024 р. № 345. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-realizatsiiu-eksperymentalnoho-proektu-shchodo-a345> (дата звернення 30.03.2024 р.).

Галіахметов І. А.,
к.ю.н., доц., доцент кафедри приватного права,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

РЕГЛАМЕНТ ЄС ПРО КОНТРОЛЬ ЗА ТОРГІВЛЕЮ EU TRADE ENFORCEMENT REGULATION

Спільна торгівельна політика ґрунтується на уніфікованих принципах, зокрема стосовно змін тарифних ставок, укладання тарифних та торгівельних угод, пов'язаних із торгівлею товарами та послугами, а також торгівельних аспектів інтелектуальної власності, прямих іноземних інвестицій, досягнення уніфікованості заходів лібералізації, експортної політики та заходів для захисту торгівлі, таких як ті, яких вживають у випадку демпінгу або субсидування (ст. 207 Договору про функціонування Європейського Союзу (ЄС) [1].

У світлі дотримання цього положення набули чинності нові жорсткі правила застосування правил торгівлі, які ще більше посилили інструментарій ЄС для захисту своїх інтересів. Завдяки оновленню Регламенту ЄС щодо контролю за дотриманням правил торгівлі [2] Союз може діяти в ширшому діапазоні обставин.

Важливо, що зміни до Регламенту щодо забезпечення дотримання правил торгівлі супроводжувалися двома спільними заявами Комісії, Ради та Європейського парламенту (ЄП). У першій спільній декларації висловлювалось бажання Ради та ЄП, щоб Комісія швидко підготувала законодавчу пропозицію щодо інструменту для запобігання або компенсації «примусових дій третіх країн, які змусять ЄС приймати політичні рішення», дозволяючи «швидке прийняття контрзаходів, викликаних такими діями». Цей «інструмент боротьби з примусом» мав захистити ЄС від неправомірного зовнішнього впливу на його внутрішню політику. Комісія вже розглядала його ще в 2020 році. У другій спільній декларації повторювалась незмінна відданість ЄС «багатосторонньому підходу до міжнародного врегулювання суперечок на основі правил торгівлі та міжнародного співробітництва для досягнення Цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй [3]» та намір ЄС співпрацювати для забезпечення ефективного функціонування Апеляційного органу (*англ.* Appellate Body) Світової організації торгівлі (СОТ).

Нові правила покращують правозастосування в ЄС, запроваджуючи наступні зміни: (1) розширення повноважень ЄС діяти для захисту своїх торговельних інтересів у СОТ і за двосторонніми угодами, коли торговельний спір заблоковано, незважаючи на добросовісні зусилля ЄС щодо дотримання процедур врегулювання суперечок (постанова раніше дозволяла дії лише після завершення процедури врегулювання суперечок); і (2) розширення сфери регулювання та можливих контрзаходів торговельної політики на послуги та певні пов'язані з торгівлею аспекти прав інтелектуальної власності [*Див.* : 4] (раніше регламент дозволяв контрзаходи лише щодо товарів).

Різні процедури співпраці органів влади (тут інституцій ЄС. – *авт.*) є одним із нових засобів посилення ринкового нагляду, запропонованих ще у Регламенті ринкового нагляду (Регламент (ЄС) 2019/1020 Європейського Парламенту та Ради від 20.06.2019 року про ринковий нагляд і відповідність продукції та внесення змін до Директиви 2004/42/ЄС та Регламентів (ЄС)

№ 765/2008 та (ЄС) № 305/2011 [5]). Наприклад, положення про такі процедури співпраці викладені в цьому Регламенті:

стаття 9 – спільна діяльність органів ринкового нагляду з іншими органами та суб'єктами господарювання;

стаття 12 – процедура експертної перевірки для органів ринкового нагляду, які бажають взяти участь у такій перевірці;

статті 22–24 (Розділ VI) – взаємна допомога органів ринкового нагляду через кордони між державами-членами;

статті 29–35 (Розділ VIII) – інше скоординоване правозастосування та міжнародна співпраця.

Пропозиція внести зміни до існуючого Регламенту щодо забезпечення виконання міжнародно-торговельних зобов'язань надійшла як реакція на блокування роботи Апеляційного органу СОТ ^{Прим 1} (у так званій справі навколо субсидій Airbus (*англ. The Airbus-Boeing Subsidies Dispute*), що перебуває на розгляді з 2004 р., дала формальний дозвіл США на застосування підвищених тарифів на експорт з ЄС (збільшення мита до 10 % на літаки з ЄС і 25 % на низку інших товарів). У 2018 році Апеляційний орган СОТ виявив невідповідність дій ЄС і його членів до торговельних правил СОТ стосовно бюджетних субсидій на користь компанії-виробника літаків Airbus. – *авт.*). Попередній регламент – основа законодавства ЄС для прийняття торгових контрзаходів – вимагав, щоб суперечка пройшла весь шлях процедур СОТ, включаючи стадію оскарження, перш ніж Союз зможе відреагувати. Відсутність функціонуючого Апеляційного органу СОТ дозволяє членам СОТ уникати своїх зобов'язань і уникнути обов'язкового рішення, просто оскаржуючи звіт комісії.

Переглянута постанова дозволяє ЄС реагувати, навіть якщо СОТ не винесла остаточного рішення, оскільки інший член СОТ блокує процедуру

^{Прим. 1} «11 грудня [2019] Апеляційний орган СОТ припинить свої функції, оскільки не буде здатним приймати жодні нові апеляції. Це прикрий та дуже серйозний удар по міжнародній, торговельній системі, яка ґрунтується на правилах і протягом 24 років покладалася на апеляційний орган СОТ <...> Ми втратили дієздатну систему вирішення суперечок, яка була незалежним гарантом безпристрасності у застосуванні правил СОТ» [6].

спору, звернувшись до нефункціонуючого Апеляційного органу та не погодившись на альтернативний арбітраж відповідно до Угоди СОТ про врегулювання суперечок.

Цей новий правовий механізм також застосовується до врегулювання суперечок щодо регіональних або двосторонніх торгових угод, стороною яких є ЄС, якщо виникає подібне блокування. В ЄС вважають за необхідним мати можливість рішуче реагувати в разі, якщо торговельні партнери перешкоджають ефективному вирішенню суперечок, наприклад, блокуючи склад експертних груп.

Як частину угоди, Комісія розробила антипримусовий механізм ЄС.^{Прим. 2} Це впливало зі Спільної декларації Комісії, Ради та Європейського Парламенту про інструмент стримування та протидії примусовим діям третіх країн [7].

На додаток до вдосконалення Регламенту забезпечення виконання та пропозиції щодо механізму протидії примусу, з моменту початку діяльності цієї Комісії було зроблено кілька інших кроків для посилення та цілеспрямованого впровадження та виконання зусиль ЄС. Це включало: (1) призначення головного інспектора з питань торгівлі; (2) створення нового Директорату в Генеральному директораті з питань торгівлі для забезпечення виконання, доступу до ринку та допомоги малим та середнім підприємствам (МСП); і (3) створення в рамках Access2Markets єдиної точки входу (тобто забезпечення функціонування технології «єдиної точки входу» (SSO). – *авт.*) для скарг від зацікавлених сторін та бізнесу ЄС щодо торговельних бар'єрів на зовнішніх ринках і порушення зобов'язань щодо сталої торгівлі в торгових угодах ЄС [8].

^{Прим. 2} Буквально *англ.* «The anti-coercion instrument will be the EU's new tool to fight economic threats and unfair trade restrictions by non-EU countries». Так у п'ятницю, 12.02.2021 р., в Офіційному журналі ЄС було опубліковано зміни до Регламенту Європейського Союзу (ЄС) про забезпечення дотримання правил торгівлі, Регламент (ЄС) № 654/2014. Переглянутий Регламент дотримання правил у торгівлі дозволяє ЄС вживати контрзаходи, коли він отримує сприятливе рішення від Комісії з вирішення спорів Світової організації торгівлі (СОТ) або згідно з положеннями двосторонніх і регіональних угод, а також коли інша сторона не співпрацює у вирішенні спору. Публікація стала результатом швидкого завершення законодавчого процесу, розпочатого ще за пропозицією Європейської комісії (Комісії) у грудні 2019 року.

Керівник відділу контролю за дотриманням правил торгівлі (*англ.* Chief Trade Enforcement Officer (СТЕО)) ефективно забезпечує реалізацію та забезпечення виконання кількома способами: посилення реалізації багатосторонніх, регіональних і двосторонніх торгових угод ЄС.

Здійснюється управління також єдиною точкою входу, куди компанії з ЄС, торгові організації чи неурядові організації можуть подавати скарги: (1) про бар'єри для торгівлі в країнах, що не входять до ЄС; (2) про те, що країни, які не входять до ЄС, не виконують зобов'язань, узятих ними в торгових угодах щодо: (2.1) прав працівників; (2.2) боротьби зі зміною клімату; (2.3) стану навколишнього середовища (довкілля).

Нагляд за роботою ЄС із захисту торгівлі включає нагляд за виконанням усіх етапів розслідувань торговельного захисту від оцінки скарг до застосування заходів (санкцій) або припинення розслідувань. Скарги щодо ймовірно недобросовісного імпорту в ЄС подаються безпосередньо до Служби розгляду скарг (яка призначена для розгляду скарг щодо застосування ТДІ (*англ.* trade defence instruments) і як такий відрізняється від Єдиного пункту в'їзду [до митної зони ЄС]).

Координація розгляду спорів між ЄС і країнами, що не входять до ЄС, відбувається: у Світовій організації торгівлі; та за торговими угодами ЄС.

Потребує забезпечення наявності ефективних правил врегулювання суперечок (через реформу домовленості СОТ про врегулювання суперечок, переговори та підтримку двосторонніх систем врегулювання суперечок та реформу інвестиційного державного врегулювання суперечок через створення багатостороннього інвестиційного суду). Є також нагальна потреба забезпечення того, щоб ЄС мав ефективний арсенал для забезпечення дотримання прав ЄС згідно з міжнародними угодами (Положення про правозастосування), щоб захистити себе від примусових дій (Інструмент боротьби з примусом) і мав необхідні інструменти для вирішення інвестиційних суперечок (Положення про фінансову відповідальність). Здійснення нагляду відбувається за ініціативами Комісії, спрямованими на те,

щоб компаніям ЄС було легше отримати переваги, створені торговими угодами ЄС. Одним із прикладів цього є веб-сайт Access2Markets, який допомагає малим і середнім підприємствам імпортувати та експортувати товари.

Було ініційованя керівництва ширшою дискусією про те, як зміцнити співпрацю з державами-членами та зацікавленими сторонами як в ЄС, так і за кордоном щодо впровадження та забезпечення виконання правил торгівлі (див. також щорічний тематичний документ Генерального директорату з питань торгівлі (*англ.* Directorate-General for Trade of the European Commission) щодо імплементації та забезпечення дотримання торговельної політики ЄС.

Ще 31.01.2024 р. Єврокомісія запропонувала продовжити призупинення ввізних мит і квот на український експорт ще на рік, але щоб посилити захист сільськогосподарської продукції країн ЄС. Це забезпечить плавний перехід до нових торговельних заходів до моменту закінчення терміну їх режиму – 5 червня 2024 року. Саме зараз є необхідною потребою отримання Україною режиму пролонгації Регламенту (ЄС) 2023/1077 Європейського Парламенту та Ради від 31.05.2023 року про тимчасові заходи з лібералізації торгівлі, що доповнюють торговельні поступки, що застосовуються до української продукції відповідно до Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з однієї сторони, та Україною, з іншої сторони [9].

Список використаних джерел

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

2. Regulation (EU) 2021/167 of the European Parliament and of the Council of 10 February 2021 amending Regulation (EU) No 654/2014 concerning the exercise

of the Union's rights for the application and enforcement of international trade rules. *Official Journal of the European Union. L 49, 12.2.2021, p. 1–5.* URL : <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/167/oj>

3. Що таке Цілі сталого розвитку? URL : [https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku#:~:text \(undp.org\)](https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku#:~:text=(undp.org))

4. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (2005). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text

5. Regulation (EU) 2019/1020 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on market surveillance and compliance of products and amending Directive 2004/42/EC and Regulations (EC) No 765/2008 and (EU) No 305/2011. URL : <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1020/oj>

6. ЄС: Закриття апеляційного органу СОТ вдарить по системі міжнародної торгівлі. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2835409-es-zakritta-apelacijnogo-organu-sot-vdarit-po-sistemi-miznarodnoi-torgivli.html>

7. Joint Declaration of the Commission, the Council and the European Parliament on an instrument to deter and counteract coercive actions by third countries 2021/C 49/01. *Official Journal of the European Union. C 49, 12.2.2021, p. 1–1.*

8. Інструмент Access2Markets для підтримки малого бізнесу у здійсненні торгівлі поза межами ЄС. URL : https://export.gov.ua/379-instrument_access2markets_dlja_pidtrimki_malogo_biznesu_u_zdiisnenni_torgivli_poza_mezhami_ies

9. Regulation (EU) 2023/1077 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on temporary trade-liberalisation measures supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products under the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. URL : <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1077/oj>